

УДК 336.242:339.543

Сотніченко О. А.

МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТОВАРООБОРОТУ У КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

У статті висвітлено проблему регулювання внутрішнього і зовнішнього товарообігу шляхом використання такого податкового інструменту, як ввізне та вивізне мито у контексті міжнародної інтеграції, а також обґрунтовано індексну методику розрахунку різниці між оптимальною та чинною ставкою ввізного мита, яка може бути застосована для будь-якої групи товарів.

Ключові слова: *ввізне і вивізне мито, митний тариф, товарооборот, міжнародна інтеграція, конкуренція, імпорт, експорт.*

Постановка проблеми. Упродовж останніх двадцяти років перед Україною гостро стоїть проблема регулювання економічного розвитку. Безперечно, ця проблема є надзвичайно складною внаслідок її комплексного характеру, саме тому необхідно приділити належну увагу і окремим складовим даної проблеми. У цьому контексті виокремлюється проблема регулювання товарообігу, яка виникла ще на початку 90-х років минулого століття і була спричинена одномоментним відкриттям кордонів України, лібералізацією цін та відсутністю повноцінної системи регулювання товарних потоків. Пізніше це стало однією з причин занепаду вітчизняної економіки та повільного відновлення її конкурентоздатності.

У більшості країн світу регулювання товарообороту здійснюється переважно непрямими методами, зокрема, за допомогою податкових інструментів. В Україні становлення і розвиток податкової системи, її швидкі і різновекторні трансформації поки що не дали можливості створити виважену концепцію податкового регулювання товарообігу. Ця система тісно пов'язана із регулюванням виробництва, сукупного попиту, інвестиціями тощо. Саме тому регулювання товарообігу має бути направлене на досягнення цільових показників товарообігу, які на конкретний момент часу забезпечують реалізацію необхідного вектору розвитку економіки країни (співвідношення імпорту та експорту, оптового і роздрібного товарообігу, збільшення або зменшення частки окремих товарів у загальній структурі тощо).

Вагомий внесок у створення наукового підґрунтя для формування і реалізації системи податкового регулювання зробили зарубіжні (Л. Абрего, К. Багвел, Д. Брюмерхофф, В. Кіп Віскузі, Дж. Гросман, А. Діксіт, Дж. Кейнс, П. Кругман, І. Майбууров, Р. Різман, Р. Штайгер) та українські науковці (І. Алексеев, О. Амоша, В. Андрущенко, О. Данілов, В. Загорський, Ю. Іванов, А. Крисоватий, І. Луніна, В. Мартинюк, В. Опарін, С. Онишко, П. Саблук, А. Соколовська, Л. Тарангул).

Традиційно вважається, що найбільший вплив на товарообіг має мито, що з точки зору регулювання зовнішньоторговельного обороту є беззаперечним фактом, окрім того, для країн з низьким рівнем соціально-економічного

розвитку мито відіграє значну фіскальну роль. Запровадження мита, зміна його ставок може впливати як на внутрішній, так і на зовнішній товарообіг країни. Завдяки застосуванню мита можна регулювати наявність товарів іноземних фірм на внутрішньому ринку, що у короткостроковій перспективі може сприяти збільшенню частки національних товаровиробників у внутрішньому товарообороті країни.

Мета статті. Визначити місце митного регулювання товарообгу у контексті міжнародної інтеграції.

Виклад основного матеріалу. Мито є одним з основних інструментів захисту та протекціоністської політики держави, що виражається через стягнення визначених сум коштів від імпортованих товарів. У свою чергу, застосування інституту митних режимів передбачає порядок переміщення товарів через митний кордон держави, умови і обсяг використання товарів на митній території, а також вимоги до товарів, які можуть бути воміщені під обраний вид митного режиму [12, с. 23]. Вибір типу митного тарифу у зовнішній торгівлі товарами залежить від сформованих економічних та інституціональних умов, а також цілей, якими керується уряд країни. Зокрема, використання уніфікованого митного тарифу може мати наслідком зниження витрат адміністрування, зниження тиску лобі, дотримання горизонтальної рівності, зниження обсягів контрабанди та рівня корупції. Використання диференційованого митного тарифу може ефективно захищати галузі промисловості, що розвиваються, покращити умови торгівлі в галузі, надати стратегічну перевагу в галузях із надлишковими прибутками, які щільно концентровані на світових ринках, мінімізувати викривлення витрат виробництва і споживання тощо. Проте слід зазначити, що всі переваги, притаманні тому чи іншому типу митного тарифу, виникають за певних інституційних і економічних умов, наприклад, за наявності монопольної влади на ринках, залежно від типу конкуренції підприємства (за ціною або обсягами збуту на ринках) тощо [6, с. 198]. На сьогоднішній день регулюючі функції мита обмежуються умовами міжнародних торгівельних угод, однак це не означає, що потенціалом із регулювання мита можна знехтувати, навпаки, зважаючи на слабкість внутрішнього ринку, моніторинг впливу митних тарифів на товарообіг країни необхідно проводити постійно.

Країни з розвинутою економікою характеризуються практично цілковитою відсутністю надходжень до бюджету від мита. Винятком є Швейцарія, де питома вага мита складає 2,48% у загальній структурі податкових надходжень до бюджету держави. Подібна ситуація пов'язана з тим, що ця країна не є членом міжнародних інтеграційних об'єднань (окрім Європейської асоціації вільної торгівлі – ЄАВТ), при формуванні яких, як правило, висувається вимога зниження або скасування мита при торгівлі товарами між країнами-членами. Основу ЄАВТ складає зона вільної торгівлі: у взаємній торгівлі скасовані мита і кількісні обмеження, однак єдиний зовнішній тариф відсутній; кожна держава проводить самостійну торговельну політику стосовно третіх країн і товари із цих країн не можуть вільно переміщуватися всередині цієї асоціації (крім промислових товарів із ЄС) [6, с. 194]. В Україні вивізне мито існує на

незначний перелік товарів, переважно сировинну продукцію, яка має стратегічне значення для функціонування вітчизняної економіки. Натомість імпортом обкладається досить значний перелік товарів, ставки на які Україна поступово знижує, виконуючи умови СОТ.

Після приєднання до СОТ, як зазначає В. Мартинюк, український ринок став більш доступним для іноземних товаровиробників, ніж ринки країн-членів СОТ для національних експортоорієнтованих галузей [4, с. 60]. А це суттєво знизило ступінь захисту вітчизняного ринку. У випадку застосування адвалорного тарифу показником номінального захисту внутрішнього ринку слугує номінальна ставка тарифу, а у випадку застосування специфічного тарифу номінальний коефіцієнт захисту визначається діленням величини тарифу на ціну товару (без тарифу). Ступінь фактичного захисту внутрішнього ринку визначається ефективною ставкою тарифу. Динаміка ступеня захисту вітчизняного ринку відображена на рис. 1

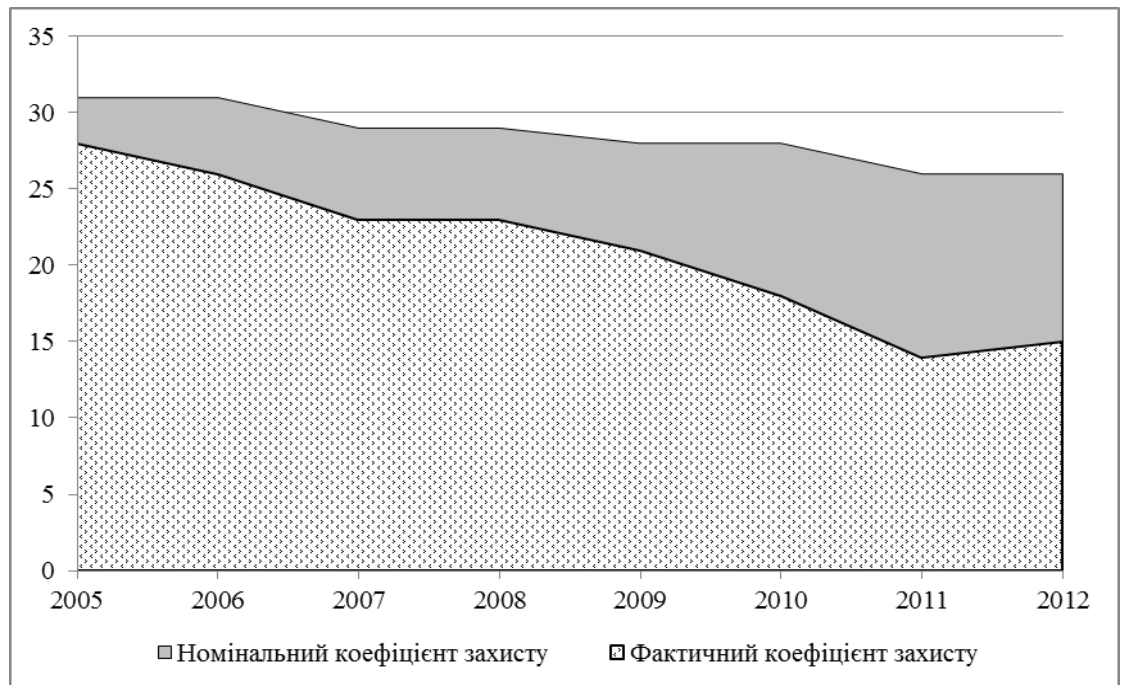

Рис. 1. Динаміка номінального і фактичного захисту вітчизняного ринку у 2005-2012 рр.

Джерело: побудовано автором.

Як видно з діаграм, зображених на рис. 1, ступінь захисту вітчизняного ринку помітно знижується. Таке зниження на сьогодні є негативним чинником, оскільки вітчизняні товаровиробники не характеризуються високим рівнем конкурентоздатності. Однак більшу небезпеку у собі містить зростання розриву між рівнем номінального і фактичного захисту вітчизняного ринку. Тому, на наш погляд, необхідно розробити заходи, які будуть направлені на підвищення ступеня захисту вітчизняного ринку.

У вітчизняних публікаціях досить можна зустріти думку спрямовані стосовно того, що приєднання до СОТ повністю позбавляє права Україну використовувати мито у якості регулятора зовнішньої торгівлі. Така позиція є

не зовсім коректною, оскільки СОТ визнає, що ліберальні заходи у торгівлі, які застосовуються державами, можуть створювати проблеми для їх промисловості, яка не може швидко пристосуватися до умов конкуренції. Для запобігання таким проблемам країна може заборонити імпорту як захисний захід. Водночас реалізація таких заходів не повинне завдавати збитків зарубіжним постачальникам [2]. Подібні заборони приймаються у випадку, коли кількість імпортованої продукції заподіює серйозної шкоди збуту аналогічного продукту вітчизняного виробництва. Захисні заходи застосовуються за клопотанням галузі промисловості, що потерпає від імпорту, тільки на тимчасовій основі і в надзвичайних ситуаціях. Правила СОТ також визнають, що країни, які розвиваються, для здійснення їх програми економічного розвитку або з метою підтримки тієї чи іншої галузі промисловості можуть застосовувати імпортні заборони на певний термін. При цьому це правило вимагає, щоб до введення такої заборони сторони дотримувались раніше прийнятих умов щодо поставок товарів для захисту інтересів постачальників.

Також, якщо яка-небудь галузь промисловості потерпає через велику кількість імпорту, тоді держава може, не застосовуючи заборонних дій стосовно імпорту, надати допомогу шляхом надання субсидії для купівлі технології та обладнання, що може підвищити ефективність виробництва, а також конкурентоздатність цієї галузі. Правила СОТ забороняють державам надавати субсидії, які можуть заподіяти шкоду розвитку торгівлі. Ці правила мають певні відмінності стосовно промислових і сільськогосподарських галузей. Правила, які регулюють використання субсидій для розвитку промислових галузей, передбачають заборони, що стосуються здебільшого експортних субсидій. Ці заборони раніше застосовувались лише щодо розвинутих країн. У ході Уругвайського раунду було прийнято аналогічне правило і стосовно країн, які розвиваються. Цим країнам надається 8-річний перехідний період, протягом якого вони повинні відмовитися від таких субсидій. Дане правило не застосовується стосовно країн, що розвиваються, в яких річний доход на душу населення менший 1000 доларів США.

Зважаючи на викладене вище, можемо зробити висновок, що шкода, яка може бути заподіяна вітчизняним виробникам внаслідок зниження ставок мита, може бути компенсована державою шляхом надання субсидій. Це може стати ще однією обтяжливою статтею для бюджету держави, однак, зважаючи на обраний вектор економічного розвитку, інші способи захисту вітчизняних виробників на сьогодні недоступні. Механізм субсидування потребує визначення оптимального розміру субсидій. Оптимальність передбачає повну компенсацію втрат виробника за рахунок зниження ставки імпортного мита та попередження необґрунтованих втрат бюджету внаслідок механізму субсидування.

Для цього спочатку необхідно визначити оптимальну ставку імпортного мита. Теоретично ставка імпортного мита не може бути оптимальною, оскільки сам факт його запровадження є неоптимальним заходом протекціоністської політики. Поряд із тим існують аргументи на користь запровадження

мінімального імпортного тарифу, відповідно до яких менші ставки ввізного мита обумовлюють менші втрати ефективності від протекціоністської політики. Фінансовій науці відомі два основних підходи до розгляду проблеми єдиних і диференційованих ставок податків у зовнішній торгівлі. Представники політичної економії торгівлі [11] вважають, що заміна диференційованих ставок зовнішньоторговельних податків на єдину ставку є найбільш ефективним інструментом мінімізації диспропорцій торгівельної політики. До прихильників цього принципу належать економісти Всесвітнього банку та МВФ. Представники академічної науки, спираючись на теорію оптимізації з точки зору захисту національного добробуту, не розглядають єдину тарифну ставку як оптимальний інструмент зовнішньоторговельної політики уряду [13]. Застосовуючи різні комбінації митних режимів, а також ставок вивізного та ввізного мита, держава може досягти повної реалізації фіскальної або регулюючої функції мита. Коли попит і пропозиція на товари є еластичними за ціною, запровадження імпортного мита призведе до негативних наслідків для добробуту нації, оскільки величина безповоротних економічних збитків перевищує надходження до бюджету від мита. Позитивний ефект від запровадження мита може бути досягнутий, якщо попит і пропозиція на товар не є еластичними. Стимулююча функція спрямована передусім на сприяння розвитку економіки країни, окрім того вона має великий вплив на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності і на окремих громадян. Із розвитком зовнішньоекономічної діяльності відбувається позитивний вплив на вітчизняну економіку, на збільшення ринку праці та на добробут населення. Запровадження імпортного мита не призводить до виникнення негативного ефекту, зокрема і при збільшенні розміру мита.

У сучасній економічній науці для встановлення величини оптимальної ставки імпортного мита використовують багато методичних підходів, в основі яких лежить порівняння рівнів вітчизняної і світової ціни на товар. Досить часто практикують розрахунок оптимального мита на кінцевий імпортний товар. Логіка використання такого підходу є чіткою, оскільки в умовах жорсткої міжнародної конкуренції захисту від більш дешевого і якісного імпорту також потребує і кінцева продукція, яка володіє більшою величиною доданої вартості. Внутрішнє виробництво завершального товару дозволяє отримати національним підприємствам вищі прибутки, забезпечує інноваційний розвиток виробництва, розширює сегмент робочих місць, сприяє зростанню заробітної плати робітників галузі тощо. Безумовно, така методика є найбільш прийнятною для визначення величини оптимального мита на виробництво готової продукції, проте вона не дає відповіді на питання, якою має бути ефективна ставка імпортного тарифу на сировину [5]. Для України це має велике значення, оскільки вона, по-перше, експортує переважно сировину; по-друге, імпорт сировини сільськогосподарського характеру суттєво підриває конкурентоздатність національних виробників. Тому, на наш погляд, стимулююча функція мита у даній сфері повинна бути спрямована на захист вітчизняного ринку окремих видів сировини, які виробляються в Україні, але відчують на собі потужний тиск імпорту.

Як було зазначено вище, оптимальний вплив мита на рівень суспільного добробуту досягається тоді, коли попит і пропозиція є нееластичними. Однак така ситуація є теоретичною абстракцією, оскільки більшість товарів і послуг на ринку є еластичними. За таких умов визначення оптимальної ставки мита виглядає наступним чином (рис. 2).

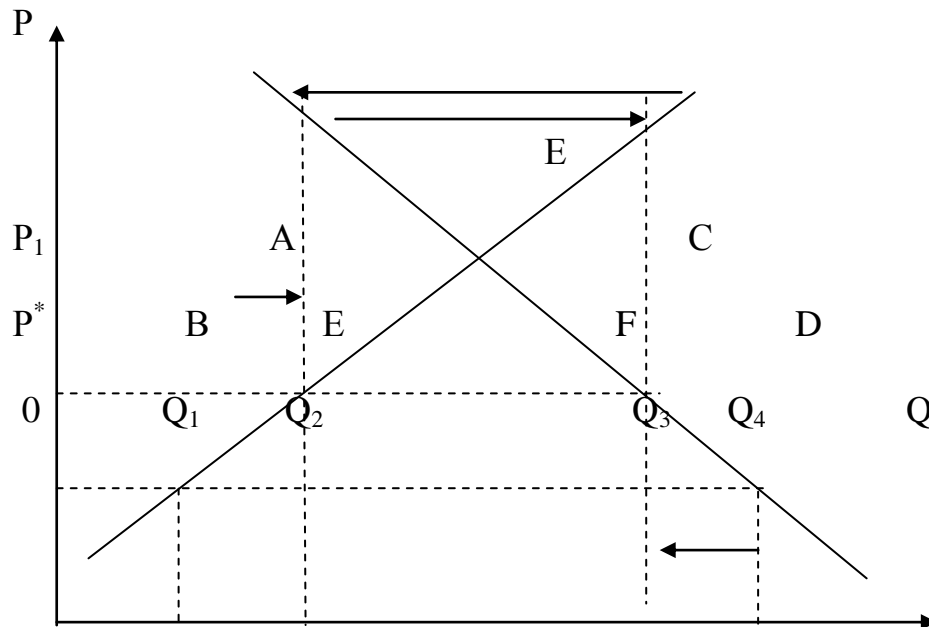

Рис. 2. Визначення оптимального розміру імпортного мита
Джерело: складено автором [3]

Розмір оптимальної ставки імпортного мита міститься на відрізку P^1P^* . Теоретично ставка імпортного мита визначається наступним чином (1):

$$M_i = \frac{BE + FD}{BD} \times 100 \quad (1)$$

де BE – обсяг товарів, на виробництво яких вітчизняні товаровиробники витрачаються більше ресурсів, ніж іноземні (конкуренти);

FD – кількість товарів, на які існує незадоволений попит;

BD – кількість товарів, яка споживається в країні до запровадження імпортного мита.

Такий підхід обґрунтовує необхідність диференціації ставок імпортного мита, попри те, що світова практика вимагає, окрім запровадження мінімальної ставки мита, ще й відмови від його диференціації. Відсутність диференціації обґрунтовується наступним чином [3, с. 516]:

1 Застосування великої кількості ставок мита підвищує витрати на його адміністрування.

2. Диференціація ставок обумовлює різний рівень захисту галузей, які виготовляють сировину, матеріали, комплектуючі та готову продукцію. Якщо виробничі ресурси оподатковуються митом за нижчою ціною, ніж кінцевий продукт, це означає, що галузі, які виробляють кінцевий продукт, мають вищий

ступінь захисту від зовнішньої конкуренції, ніж інші галузі економіки. У цілому висока ставка імпортного мита на певний товар вигідна вітчизняним виробникам цього товару і шкодить галузям, які використовують його у якості виробничого ресурсу. У той же час єдина ставка митного тарифу створює єдиний рівень фактичного захисту для всіх галузей, які працюють на внутрішньому ринку.

3. Диференціація ставок митного тарифу підштовхує лобістські групування до посилення боротьби за підвищення ступеня захисту окремих галузей і секторів економіки. І навпаки, чітке дотримання курсу на єдині ставки зменшує стимули до лобістської діяльності.

4. Викривлення, обумовлені запровадженням мита, зростають швидше, ніж підвищується її ставка, а доходи від неї зростають пропорційно ставці.

Саме тому, на наш погляд, запровадження диференційованих ставок імпортного мита є виправданим тільки для невеликої групи товарів, збільшення імпорту яких є критичним для України або ж попит на які є нееластичним. Оподаткування товарів, попит на які є нееластичним, імпортним митом за вищими ставками, ґрунтується на теорії оптимального оподаткування Ф. Рамсея. Згідно з цією теорією, товари, попит на які характеризується низькою еластичністю, повинні оподатковуватися за вищою ставкою. Таким чином, запровадження імпортного мита або підвищення його ставки на такі товари суттєво не позначиться на попиті, а дозволить перекласти основний тягар податку на споживача. Також, виходячи з теорії оптимального оподаткування, кінцева продукція повинна обкладатися митом за вищою ставкою, ніж сировина, матеріали та інші проміжні продукти. Оподаткування проміжних продуктів, на наш погляд, є виправданим тоді, коли їх імпорт загрожує суттєвим скороченням обсягів вітчизняного виробництва аналогічних продуктів.

Світова практика показує значну диференціацію ставок імпортного мита на окремі групи товарів. Така диференціація обумовлена наступним [3, с. 516]:

- необхідністю підтримки окремих перспективних галузей національної економіки, що вимагає оподаткування продукції аналогічних галузей країн-експортерів більш високими ставками імпортного мита;

- лобістською діяльністю галузей, які виготовляються імпортозамінну продукцію, щоспрямовано на підвищення ставок мита на аналогічну продукцію країн-експортерів і зниження ставок на виробничі ресурси, які використовуються вітчизняними виробниками.

Виходячи з викладеного вище, визначення оптимальної ставки імпортного тарифу можна записати наступним чином (2):

$$M_i = \frac{BE + FD}{BD} \times k \times 100 \quad (2)$$

де k – коригуючий коефіцієнт.

Величина коригуючого коефіцієнта визначається залежно від товарної групи (проміжна чи кінцева продукція), а також із урахуванням фактичного і номінального ступеня захисту вітчизняного ринку. Визначення товарних груп,

на імпорт яких доцільно запроваджувати диференційовану ставку мита з урахуванням корегуючого коефіцієнта, необхідно здійснювати на основі дослідження динаміки співвідношенням їх імпорту й експорту та попиту на внутрішньому ринку. Дослідження динаміки імпорту та експорту показали, що, на сьогодні, однією з таких товарних груп є мінеральні добрива, на які існує стабільний попит, однак імпорт цієї продукції швидко витісняє з ринку вітчизняні добрива, а експорт зростає досить повільно. Окрім того, протягом останніх років спостерігається уповільнення темпів виробництва добрив (рис. 3), що свідчить про потребу у протекціоністських заходах для цієї галузі.

Рис. 3. Темпи приросту обсягів виробництва добрив в Україні у 2005-2012 рр., % до попереднього року
Джерело: побудовано автором.

Оскільки для застосування формул 1 і 2 немає необхідної статистичної інформації, то необхідно її адаптувати до поточної ситуації в країні (відсутня інформація про те, якими були б обсяги виробництва і споживання добрив без застосування мита, ставки якого періодично змінювалися), а також із урахуванням доступної інформації у відкритому доступі (індекси виробництва продукції, індекси фізичного обсягу експорту та імпорту (індекси Ласпейреса)). Застосування індексних величин дасть можливість зменшити величину похибки, оскільки індексні величині очищені від інфляції та впливу коливань валютного курсу. У результаті розрахунків отримаємо величину, яка показуватиме, наскільки оптимальна ставка має бути більша (–) або менша (+) від чинної ставки імпортного мита. Після перетворень формула набуде такого вигляду (3):

$$\Delta t = 1 - \frac{I_p + I_{imp}}{I_p + I_{imp} - I_{exp}}, \quad (3)$$

де I_p – індекс фізичних обсягів виробництва відповідної продукції;
 I_{imp} – індекс фізичних обсягів імпорту відповідної продукції;
 I_{exp} – індекс фізичних обсягів експорту відповідної продукції.
 Для мінеральних добрив отримали наступні результати (табл. 1).

Таблиця 1.

Результати розрахунку різниці між оптимальною та чинною ставкою імпортного мита на мінеральні добрива (без урахування поправочного коефіцієнта)

Показники	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Індекс фізичного обсягу виробництва	106,72	97,46	110,68	94,68	80,55	105,49	128,67	99,8
Індекси експорту	85,2	78	88	89	75,9	110	132,8	98,1
Індекси імпорту	84,3	86,1	89,2	87,5	88,3	190	125,1	108,8
Різниця між реальною і оптимальною ставкою імпортного мита	-0,81	-0,74	-0,79	-0,96	-0,82	-0,59	-1,10	-0,89

Джерело: розраховано автором.

Таким чином, ставка справляння імпортного мита на мінеральні добрива була нижчою від оптимальної, тобто, якщо у 2012 р. ставка становила 5%, то оптимальна – 5,89%. За своїм економічним змістом перевищення оптимальної ставки імпортного мита над чинною означає потребу у додатковій підтримці з боку держави (зокрема за рахунок субсидій). Варто зазначити, що динаміка розрахованих величин різниці між оптимальною та чинною ставками несе додаткове смислове навантаження – якщо у динаміці переважає тенденція до зменшення, а значення розрахункової величини менше 1, то протекціоністські заходи з боку держави непотрібні. У аналізованому випадку тенденція нестійка, а її коливання обумовлені необхідністю адаптації до умов СОТ.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що визначення оптимальної ставки імпортного мита є актуальним на певний проміжок часу, тому існує необхідність у постійному моніторингу зміни попиту і пропозиції на товари, які оподатковують імпортним митом, та періодичного перегляду розміру корегуючого коефіцієнта та ставки імпортного мита для відповідної групи товарів.

Не менш проблемним є питання удосконалення справляння експортного мита. З цієї точки зору важливо обґрунтувати такі зміни ставок експортного мита, які б збільшували добробут країни за рахунок збільшення товарообороту та покращення його структури. У більшості високорозвинених країн мита на експорт товарів не існують, а в США експортні мита заборонені конституцією.

Мита на експорт товарів використовують в основному країни, що розвиваються, щоб попередити небажаний експорт [4, с. 104]. Запровадження експортного мита може бути обумовлене наступними факторами [3, с. 517]: можливість використання монопольного становища країни-експортера на недосконалих ринках; можливість використання податків на експорт замість податків на доходи; стабілізуюча роль доходів від експорту і необхідність оподаткування надприбутків; необхідність обмеження експорту окремих товарів, частіше за все природних ресурсів.

В основі більшості зарубіжних моделей [8, 9, 10, 14] лежить урівноваження торгового балансу з урахуванням зміни доходів факторів виробництва, які використовуються у виготовленні експортованих і переробці імпортованих товарів. Отримані результати моделювання свідчать на користь застосування лібералізації зовнішньої торгівлі.

Що стосується країн із значною часткою сировинного експорту, до яких на даному етапі розвитку варто віднести ряд країн СНД, якщо уряд дійсно турбується про збільшення добробуту населення в цілому (а не тільки про інтереси експортного лобі), його цільова функція має враховувати інтереси національних товаровиробників, які використовують вітчизняну сировину для випуску продукції, яка користується попитом [1, с. 150]. Підсумовуючи викладене вище зазначимо, що на сьогодні Україна не готова до скасування експортного мита. Навпаки, ставки експортного мита на сировину мають бути встановлені на максимально можливому рівні, який дозволяється умовами членства в СОТ.

На основі оцінки ступеня захищеності вітчизняного ринку з'ясовано, що протягом останніх п'яти років як номінальний, так і фактичний ступені захисту знижуються. Оскільки приєднання до СОТ досить жорстко регламентує розміри ставок імпортного та експортного мита, може виникнути потреба у застосуванні інших заходів підтримки національних виробників із боку держави. Для визначення такої потреби обґрунтовано механізм розрахунку різниці між оптимальною і чинною ставкою імпортного мита, яка є індикатором потреби зниження/підвищення ставки імпортного мита, розміру зміни ставки (або потреби у підтримці з боку держави).

Обмеження реалізації регулюючого потенціалу мита внаслідок необхідності дотримання умов міжнародних торговельних угод не означає, що фіскальними і регулюючими ефектами мита можна знехтувати. По-перше, динаміка ставок мита (ввізного та вивізного) дають змогу оцінити ступінь захисту вітчизняного ринку (в Україні він знижується). По-друге, розрахунок різниці між оптимальною та чинною ставкою ввізного мита дає можливість обґрунтувати необхідність та інструменти протекціоністських заходів щодо вітчизняних товаровиробників. Обґрунтовано індексну методику розрахунку різниці між оптимальною та чинною ставкою ввізного мита, яка може бути застосована для будь-якої групи товарів.

Список використаних джерел:

1. Вишне夫斯基 В.П. Возможные последствия сокращения экспортных пошлин в рамках присоединения Украины к ВТО/ В.Вишне夫斯基, Е. Лукьяненко // Налогообложение: проблемы науки и практики [монография]. – Харьков: ИД «ИНЖЕК», 2006. – С. 145-156.
2. Загальна інформація про Світову організацію торгівлі // Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=188018&cat_id=38225
3. Майбуров И.А. Теория налогообложения. Продвинутый курс [учебник для магистров, обучающихся по специальностям «Финансы и кредит», «Бухгалтерский учет, анализ и аудит»]/ И.А. Майбуров, А.М. Соколовская. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 591 с.
4. Мартинюк В.П. Митна система та економічна безпека держави: теорія і методологія [монографія]/ В.П. Мартинюк. – Тернопіль: Астон, 2010. – 256 с.
5. Митний кодекс Європейського Союзу затверджений Рішенням Європейського Парламенту і Ради (ЄС) від 23.04.2008 р. № 450/2008 // Урядовий Вісник Європейського Союзу 04.06.2008 р. № L 145/1.
6. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій [навч. посібник]/ Під ред. Іванова Ю.Б., Майбурова І.А. – Х.: ВД «ИНЖЕК», 2010. – 492 с.
7. Податковий кодекс України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2755-17.
8. Bagwell K., Staiger R.W. An Economic Theory of GATT// Columbia University, University of Wisconsin at Madison and NBER. – 1999. – p. 56.
9. Cottier Thomas, Nartova Olga, Sadeq Z. Bigdeli. International Trade regulation and the Mitigation of Climate Change. – Trade Institute, Switzerland, 2009. – ISBN9780521766197.
10. Either W.J. The Theory of Trade Policy and Trade Agreements: A Critique// Department of Economics University of Pennsylvania. – March 2005. – p. 37.
11. Keen M. Coordinating tariff reduction and domestic tax reform. IMF, 1999. Tarr D. On the design of tariff policy: a practical guide to the arguments for and against uniform tariffs. Washington, 2000.
12. Kuś A. Gospodarcze procedury celne w prawie polskim na tle prawa Unii Europejskiej, Warszawa-Poznań, IURIS 2001.
13. Panagariya A. Political economy arguments for the uniform tariffs. NBER, 1991; Panagariya A. The economics and politics of uniform tariffs. Maryland, 1996.
14. Trade Regulation : Cases and Materials, 6th Edidtion (University Casebook Series)/ Robert Pitofsky, Harvey J. Goldschmid, Diane P. Wood. – Foundation Press, 2010. – 1347 p. – ISBN 1599412497

Подано до редакції 11 грудня 2013 року

Сотніченко Е. А.

Таможенное регулирование товарооборота в контексте международной интеграции

В статье рассмотрено проблему регулирования внутреннего и внешнего товарооборота путём использования такого налогового инструмента, как ввозная и вывозная пошлина в контексте международной интеграции, а также обосновано индексную методику расчёта разницы между оптимальной и действующей ставкой ввозной пошлины, которая может быть использована для любой группы товаров.

Ключевые слова: *ввозная и вывозная пошлина, таможенный тариф, товарооборот, международная интеграция, конкуренция, импорт, экспорт.*

Sotnichenko E. A.

The custom regulation of commodity turnover in context of international integration

The article cover the problem of regulation of domestic and foreign commodity turnover by the using such tax instrument as import and export duty in context of international integration; and the paper grounded the index method of calculating the difference between optimum and current rate import duty that could be applied to any group of items.

Key words: *import and export duty, customs tariff, commodity turnover, international integration, competition, import, export.*

Сотніченко Олена Антонівна – Національний університет державної податкової служби України, старший викладач кафедри податків та оподаткування.